

rait se traduiré par 'fantaisie, imagination', si ce mot était de la même famille que l'a fr *resver* 'errer, vaga bondar'; mais rien n'est moins certain.¹ Sàviament i prudent, rebutjava ja Jud la possibilitat d'aquest manlleu al francès [*resver* 'vagabonder'/fr ant *desver* 'perdre le sens', avui *faire endéver* 'enrabiar', *rêver* 'somiar'] sorgint en una època en què la ll. d'oc no coneixia ni el mot caporal d'aquesta família: el francesisme recent *revà* 'somiar'; i 300 anys abans que en francès es creés el postverbal *rêve* (*Rom* LXII, 194, n. 1)

La idea suggerida òbviament pel context de *Flamenca*, i pel mot *reva*, és que es tracti de la idea fonamental de 'tribut'. El galant 'paga tribut' a la gràcia femenina, dient una amoreta o «pirop» a una gentil joveneta; o si fos bona la lliçó *darà reva* —que curiosament coincideix tant amb la frase de Pous, i amb la *reva* que es dóna (assenyala, adjudica) al qui ha de fer exercicis o pescar en certa escaiença (V. supra, Vic, C. de Creus)—, llavors al capdavant també podríem entendre 'pagar tribut d'admiració', o bé 'fer cabal, fer cas' de les serventes. Així mateix no fóra prudent de descartar un concepte més abstracte, de 'moure', 'posar en marxa' (una intriga, una incitació), puix que estem en una aparició primera del mot, i en un medi no materialista; cas únic en tots els altres casos d'aquest mot de reglaments i negocis.

El cas és que també la documentació occitana és en el món administratiu i tributari. La dada més antiga allí és en el cartulari de Montpeller, conegut per *Petit Thalamus*, de fi del S XIII, on es disposa que, un cop fixat (*donat, autrejat*) el preu d'una mercaderia que els «especiadors» (venedors de drogues, espècies etc.) hagin de vendre, aquest preu no es puguí augmentar per «subjection d'alcun home»: entre ells el *maistre* o *escolar* (que sí es tracta de l'amo o hoste dels albergs de venda, que hem vist en els textos nostres, potser *escolar* més que 'deixeble' serà dependent de l'hostal) «e que non fasson conpanhia, am negun home, de vendre las cauzas de lur mestier, ni de sobrevendre, ni per donar *revas*, ni autres cauzas que atragon dam» (=qui entraînent dommage 'portin perjudici') Un altre, de més pròxim encara al Ross., és un text dels arxius de Narbona, que sembla de c al S XIV, i el porta justament com en la tarifa barcelonina de 1271, «per barata de manleuta que s fassa d'aver» (negociació d'una mercaderia per emportar-se-la, potser mercaderia incautada pel fisc) «que l'aver se vendà aquí meteis ---, e l corratier non aja pus d'una *reva* de cascun ---: a saber del baratador que volrà la barata, e del comprador e del vendedor». Aquí doncs és 'comissió cobrada pel corredor'.

També Du C. va trobar el mot en els Statuta de Montpeller, que semblen contenir una versió, llatina i no menys antiga, d'un text no pas allunyat del que hem analitzat en versió romanica; però Du C ho entén en el sentit de 'impost d'importació', no gaire diferent del de les *reves* de Tortosa i de Perpinyà; definint: «vectigal quod pro mercibus ex regionibus exteris allatis solvitur» Més tard apareix, en massa, en

docs municipals de Provença, dels Ss XV XVI i ja un poc abans Raynouard l'assenyalava amb caràcter d'impost «*revas*, tallas, gabellas» en una regulació dels «États de Provence», de 1401; i, en uns estatuts provençals, «*revas*, desenas o autres impositions» (v 90) Pansier també el troba el 1404 en un doc d'Avinyó (*L. Prov à Av* v, 147), i figura copiosament en els *Docs Ling* de P Meyer, en textos dels Basses Alpes i Alpes-Maritimes, des de 1393 i 1394, a les viles baixalpines de Sisteron i Manosca

En les restants d'aquestes, moltes són de la capital, Dinha, i altres de més al Sud, en dates que van des de 1411 a 1536. S'hi tracta d'una *reva grossa e petita* que paga el vi venut en taverna, de la que paga el qui fa matar un bou pel carnisser de l'escorçador públic, de la que paga la farina introduïda a la ciutat per moldre-la-hi, de la que s'imposa als professionals pels guanys dels advocats o «fabres». V. els textos en el PSW VII, 305-6. Més cap a mar, les pagades pel peix que portin (Grassa 1502, *D Ling*, p 493), o la que els clavaris cobren del propietari d'una carnisseria (p. 537)² Però aquí, d'acord amb la fonètica d'aquests parlars extrem orientals de Provença, ja entra la diftongació lligur: de manera que la forma del mot és *rieva*, a Grassa, l'any 1502; i és *rievo* (-o moderna, fem) a Vença: en tres o quatre docs. de Vença i altres llocs veïns, c 1536 (*D Ling*, 494b, 495b, 537, 573)³

Els reis de França trobaren útil introduir més al Nord aquests impostos de Llenguadoc i Provença. Dom Carpentier féu moltes addicions al breu article de Du C, limitat als estatuts de Montpeller, consistents en molta documentació tardana en baix llatí. A part d'una de l'Alt Lemosí, de Briva, a 1365, i altres de c. Marsella i Tolon, del S. xv i fi del xiv, mostra que els monarques parisencs ho estengueren també a impostos d'exportació; i que, després d'un intent de c. 1300 a Nimes, i un edicte despatxat el 1358 pel rei de França (a Londres), és veritat des de llavors l'opinió, de l'historiador Menard, que s'aplica també «mercibus in regiones exteris evehendis». Però Carpentier reconeix que el sentit propi és l'altre, i que s'ha d'acceptar la localització Llenguadociana i la definició fixades per Du C.: «cum alibi quam in Occitania [el Llenguadoc] obtinuerit haec appellatio, nec satis constat an non antiquius sit illud vectigal, origini a Du C propositae adhaerendum esse censeo» (Du C, edició Niort, x, 170b).

Es veu aviat com la institució i el nom *reva* s'expandiren cap al Nord-est i al Nord. *Reva* ja consta a Màcon el 1360; i n'hi ha molta documentació, en romanç i en llatí, de tota la regió lionesa: un text de 1461 de Valence i Delfinat; i entorn de Lió sobretot en el segle XVI. Pels despullaments de Godefroy (VII, 63c) podem detallar-ho: dins un total de 13 testimonis en francès, n'hi ha tres de no localitzables, del S xv i 2ª meitat del xiv, quatre de la regió lionesa (afegim-hi el lionès Miège, any 1688); i al final ja es cobra a Rouen —és clar, el més gran port d'exportació i importació a París—: dos del S. XVII i un de la fi del XVI. Per Màcon i un parell del N. d'allà veiem com des de